

บทละคร

ของสุนทรภู่

895.9112

ส 798 อ

ฉ. 6

อภัยนุราช

กรมศิลปากร จัดพิมพ์เผยแพร่ พุทธศักราช ๒๕๓๔

บทละครเรื่องอภัยนุราช
ของ
สุนทรภู่

กรมศิลปากรจัดพิมพ์เผยแพร่
พุทธศักราช ๒๕๓๔

บทละครเรื่องอภัยนุราช

ของ

สุนทรภู่

เลขหมู่หนังสือ ๘๕๕.๕๑๑๒

ISBN 974-419-092-2

พิมพ์ครั้งแรก ไม่ทราบโอกาสและปีที่พิมพ์

โรงพิมพ์สามมิตรพิมพ์จำหน่าย

พิมพ์ครั้งที่สาม ๒,๐๐๐ เล่ม พ.ศ.๒๕๓๔

กรมศิลปากรจัดพิมพ์เผยแพร่

เลขหมู่ 895.9112

๙๗๙๘๐

ค. ๖

เลขทะเบียน

สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

011084

ผู้ออกแบบปก : นายวิฒนะ บุญจับ

คำนำ

สุนทรภู์เป็นรัตนกวีของไทยสมัยรัตนโกสินทร์ ซึ่งมีผลงานจำนวนมากและเป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวาง ผลงานอันมีค่าเหล่านี้แทบทุกเรื่องได้รับการตีพิมพ์หลายครั้ง แต่บทละครเรื่องอภัยนุราช ของ สุนทรภู์ นั้น นับได้ว่าเป็นหนังสือที่หายาก กองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร จึงเห็นควรจัดพิมพ์เผยแพร่ขึ้นอีก

บทละครเรื่องอภัยนุราชนี้ สุนทรภู์แต่งในสมัยรัชกาลที่ ๔ เพื่อถวายพระองค์เจ้าดวงประภา พระราชธิดาในพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นบทละครสั้นๆ ขนาด ๑ เล่ม สมุดไทยที่อ่านแล้วให้ความเพลิดเพลินสนุกสนาน ในการจัดพิมพ์ครั้งที่สองเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๘ กองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ได้ตรวจสอบกับต้นฉบับหนังสือสมุดไทย ซึ่งเก็บรักษาไว้ที่ส่วนบริการหนังสือตัวเขียนและจารึก หอสมุดแห่งชาติ พบว่ามีถ้อยคำที่วิปลาสคลาดเคลื่อนมาก จึงได้แก้ไขตามต้นฉบับหนังสือสมุดไทยดังกล่าว ทำให้มีความถูกต้องตรงกับที่สุนทรภู์ได้ประพันธ์ไว้ การจัดพิมพ์ครั้งนี้ นับเป็นครั้งที่สาม ได้พิมพ์ตามต้นฉบับในการพิมพ์ครั้งที่สองทุกประการ

กรมศิลปากรหวังว่า หนังสือบทละครเรื่องอภัยนุราชคงจะ
อำนวยประโยชน์แก่ผู้สนใจวรรณคดีตามควรทั่วกัน

(นายสมคิด โชติกวณิชย์)
อธิบดีกรมศิลปากร

กองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร
๑๗ กันยายน ๒๕๓๕

อภัยนุราช

ซ้ำ

◎ มาจะกล่าวบทไป
กับโฉมยงองค์ทิพมาลี
มีโอรสธิดาน่ารัก
เชษฐาชื่อว่าพระอนันต์
คนละปีพี่สืบทบพิเศษ
พระวงศาข้าบาทราชบุตร
วันหนึ่งจึงทำวอภัยนุราช
ไต่ฝูงโคถึกมฤคา

ร้าย

◎ คิดพลางทางสั่งเสนา
เกณฑ์โยธีจี๋ม้าสักห้าพัน

◎ บัดนั้น

กัมกรานคลานคล้อยถอยออกไป เกณฑ์ไพร่พร้อมกันดังบัญชา

ฯ เจริจา ฯ

◎ เมื่อนั้น

ครั้นรุ่งรางสร้างแสงสุริยา

ถึงท้าวไทอภัยนุราชเรื่องศรี
ครองบุรีรมเยศเขตคัน
ประไพพัศตร์ลักษณ์เลิศเจดนั้น
น้องชื่อวรรณาสุดาถาวร
ดั่งเทเวศร์สุรางค์นางอัปสร
ทุกขร้อนไม่มีบีทา
คิดใคร่ไปประพาษฎุผา
แรมค้ำกลางป่าพนาวัน ฯ

พรุ่งนี้เราจะไปไพร่สณฑ์
ถือเกาทัณฑ์ปืนยาหน้าไม้ ฯ
เสนารับสั่งบังคมไหว้

พระปิ่นเกศเขตชั้น์หรรษา
มาโสจรสงครามคาวาริ

แล้วทรงเครื่องประดับสรรพเสร็จ มงกุฎเก็จเพชรพรายหลายสี
จับพระขรรค์อันเรืองฤทธิ์ ไปตรวจพลมนตรียี่เกยลา ฯ

ฯ เสมอ ฯ

ร่าย

◎ พระองค์ขึ้นทรงช้างต้น พร้อมพลไพร่นายกราบซ้ายขวา
เดินทหารควาญไสไอยรา ดำรงหน้านำตรงเข้าพงไพร ฯ

ฯ กราวนอก ฯ

ชมดง

◎ เดินทางหว่างเขาเงาร่ม	เพลินชมเชิงผาพฤษยาไสว
บ้างผลิดอกออกแทรกแตกใบ	ลูกมะไฟมะเฟืองเหลืองระย้า
จำปาตะขุนกรุ่นหอม	มะปรางปริงกิ่งค้อมริมจอมผา
ร้อยลิ้นอินจันพรรณพวา	ฝูงนกกาจิกเจาะเกาะกิน
บนเขาสูงฝูงหงส์บุหร่งร้อง	เยียมหุบห้องปล่องเปลวเหวหิน
ชมเพลินเดินรอบขอบคีรีนทร์	มีไกรกสินธุพुरुปราย
ริมลำธารศาลเจ้าเก่าแก่	กษัตริย์แต่ก่อนปางสร้างถวายเป็น
เสาศิลาฝากรูผุดหลาย	ต้นรังรายรื่นรมพนมไพร ฯ

ร่าย

◎ จึงหยุดช้างที่นั่งสั่งเสนา ปลุกประทับพลับพลาอาศัย
ให้แยกย้ายรายพลค้นไป สกัดไล่โคถึกมฤคา ฯ

ฯ เจรจา ฯ

๑๐ บัดนั้น

ต่างเกณฑ์ไพร่ไปริมหิมวา
ให้ครั้นปิ่นยึงกระทิงถึก
ต้อนตะพึดลัดแสงแทงพื้น

พวกหมื่นขุนมูลนายซ้ายขวา
ไล่สกัดสัตว์ป่าพนาวัน
ล้อมมฤคแรดควายทรายสมัน
พลวันมาหน้าพลับปลาไพร ๑

๑ เชิด ๑

๑๑ เมื่อนั้น

แผ่นจันทร์มาทรงกังศิลปีชัย

พระภูมินทรยืนดีจะมีไหน
ขับไล่เลี้ยวลัดยั้งสัตว์ดง ๑

๑ เชิดฉิ่ง ๑

ร่าย

๑๒ ลั่นสายหลายลูกไม่ถูกสัตว์ ก้าวสกัดพลัดแพลงลัดแสงหลง
จนรอนรอนอ่อนแสงสุริยง ขับม้าทรงตรงมาพลับปลาชัย ๑

๑ เชิด ๑

ร่าย

๑๓ พร้อมทั้งเสนีรพล ต่างคนเหนื่อยบอบหอบเหื่อไหล
ไม่ได้เนื้อเบื้อบ้างเป็นอย่างไร หลากใจนักหนาพุดจากัน ๑

๑ เจริง ๑

ร่าย

๑๔ บัดนั้น

จึงกราบทูลองค์พระทรงธรรม
แต่ยาปู่ผู้เฒ่าเล่าว่า
แต่ก่อนท้าวเจ้าเมืองเรืองยศ

ผู้เฒ่าชาวป่าพนาสันต์
นี้ชื่อป่าสาวันบรรพต
เทพารักษ์ศักดิ์ดาปรากฏ
มาประณตนับถือลือชา

ครั้งนี้มิได้เช่นวก
พระองค์จงบวงสรวงเทวา

อารักขมิให้สัตว์ในป่า
ซึ่งสิ่งสู่ฎาพนาลัย ฯ

◎ ฟังทูล
จึงตรัสว่าป่าดงพงไพร
เพราะอารักขหักแกลังกูเพลงสร
ไม่ยำเียงเกรงกูดูเบา

นเรศรเคืองขัดอัชฌาสัย
ก็อยู่ในเขตแคว้นแดนเรา
ไม่แนนอนเหมือนหมายอายุเขา
เอาไฟเผาสาธให้ไหม้หมดโครง ฯ

◎ บัดนั้น
ไหม้หลังคาฝาเปิงเพลิงโพลง

พวกขุนนางต่างใส่ไฟโขมก
เสียงผิงโผงเผาสาธเป็นถ่านไป ฯ

ฯ เหม่งคุมเพลิง ฯ

◎ เมื่อนั้น
ให้เลียงโต๊ะโยธาเสนาใน

จอมวังนั่งหน้าพลับพลาใหญ่
เสวยชัยบาลสำราญครัน ฯ

ฯ เจริจา ฯ

◎ บัดนั้น
ต่างกินเหล้าเมามัวไม่กลัวกัน
บ้างร้องลำสำรวจอวรุ
บ้างเมามากรากทันทันเพื่อ
บ้างร้องเพลงพาดควายไก่อป่า
บ้างขันชกยกตัวไม่กลัวใคร
จนพลบค่ำกำลังเล่นสนุก
ทั้งองค์ท้าวมาเซพวกเสนา

พวกเสนาสามนต์พลขันธ์
บ่าวขันสุ้นายเรียกอ้ายเกลอ
การกูผู้ใดไม่เสมอ
พูดเอะอะคะเอออิงไป
เมาร่ำรำแต่ร้องแก้ไข
ผลักไสชวนเซเสียงเฮฮา
บ้างลุ่มลุกหลับกลิ้งฟิงพฤกษา
ลุกถลาลุ่มทับเลยหลับไป ฯ

ฯ เช่นเหล่าฯ ฯ เจริจา ฯ

ยานี

◎ มาจะกล่าวบทไป
ขึ้นสิงสู่อยู่บนต้นไทร
แต่ก่อนกูอยู่มาป่านี
ถึงเดือนห้ามาเล่นเช่นวัก
จะแก้แค้นแทนทำให้สำเสีย
คิดพลางทางแผลงฤทธิ์

ถึงอารัก্ষ์ที่เขาเผาศาลใหม่
แค้นทำวอภัยนุราชบังอาจนัก
ชาวบุรีเกรงฤทธิ์สิทธิศักดิ์
ไม่ทำการหาญหักเหมื่อนดังนี้
ให้เสียลูกเสียเมียเสียกรุงศรี
ไปเรือนอีผีสิงหญิงคนทรง ฯ

ฯ เชิด ฯ

ร้าย

◎ ครั้นถึงจึงเทพารักษ์
เข้าสิงสู่ใจให้ดำรง
◎ บัดนั้น
อยู่แต่ตัวผัวตายหลายปี
นัยน์ตาพองสองผมนมคล้อย
นุ่งแดงห่มชมพูพิศดูกาย

ลอบหักคออีศรีสาหง
รูปทรงคงเป็นเหมือนเช่นดี ฯ
นางศรีสาหงคนทรงผี
อายุสี่สิบสี่ปีปลาย
ทำชดช้อยลอยเลิศเจิดฉาย
ออกจากเรือนเดือนหงายกรีดกรายมา ฯ

ฯ ฉุยฉาย ฯ

◎ พอรุ่งแจ้งแสงทองถึงกองทัพ เข้าหยุดยับยั้งอยู่ริมภูผา
แกลังคิดคำนองร้องพัดชา วิเวกแว่วแนวป่าวนาดอน ฯ

พัดชา

◎ ไฉ่สงสารพระหน่ออรรณาท แรมนิราศเรือนจันทน์พระบรรณ
อยู่ในวังดังพระศศิธร ดารากรแวดล้อมอยู่พร้อมเพรียง

เคยฟังขับรับพิณชอจิ้นแจ้ง

มโหรีปีแก้วแจ้วจำเรียง

มานอนในไพรพนมต้องลมว่าว

หอมดอกกลอยสร้อยสนสุมนตามะลิลาลมโชยมาโรยริน

ดอกไม้สตรสรื่นชื่นแซม

หอมบุปผาสารพันลูกจันอิน

เจ้าพี่เอ๋ยเชยอื่นไม่ชื่นจิต

มานอนเดียวเปลี่ยวใจในไพรวัน

ร้าย

๐ เมื่อนั้น

สำเนียงขับจับใจกระไรเลย

ยิ่งเพลिनฟังวังเวงในเพลงขับ

พระลงจากพลับพลาคลาไคล

ม้องระนาดพาดเพลงวังเวงเสียง

เสนาะสำเนียงนางเห่ทุกเวลา

อนาถหนาวน้ำค้างพร่างพฤกษา

เหมือนกลิ่นแก้วแจ่มนวลหวานถวิล

ไม่เหมือนกลิ่นนุชเนื้อที่เจือจันทน์

เหมือนเชยชิดโฉมน้องประคองขวัญ

สะอื้นอันอกน้องมัวหมองเอย ๑

พระจอมวังฟังนั่งอิงแขนง

ลูกขึ้นเผยพระเกลดถึงแด่ไป

ดูพวกพ้องกองทัพยงหลับไหล

คอยฟังเสียงเมียงไปในไพรวัน ๑

๑ ขุณาย ๑

ชมโฉม

๐ เห็นนารีผิสีงพริ้งเพริศ

สวดยสำอากางคิ้วผิพรรณ

ถันเทียบเรียบปทุมที่หุ้มฝัก

นาสิกเสี้ยวเยิ้มโอโสภา

ดูจ้าม่าล้ำหญิงยิ่งอย่าง

พินิจไหนให้เห็นน่าเอ็นดู

โฉมเฉิดเลิศอย่างนางสวรรค์

เป็นสองผคมคันเพียงขวัญตา

ดูหน้าตาน่ารักหนักหนา

นุ่งผ้าแดงห่มสีชมพู

รูปร่างรัดกุมใส่ตุ้มหู

จะใคร่รู้เรื่องความตรัสถามไป ๑

ไอ้ชาตรี

◎ ทรามสงวน

พี่ขอถามตามชื่ออย่าถือใจ
หรือบ้านเมืองเคื่องเงี้ยวเป็นวิบัติ
หรือเงี้ยวใจไร่วงศ์พงศ์พันธุ์
วาสนาพาพี่มาพานพบ
จงพรายแพรงแจ้งอรรถตามสัจจ

เจ้างามล้วนนวนละอองผ่องใส
เจ้าชื่อไรไยมาอยู่อารัญ
จากจังหวัดเวียงชัยไอศวรรย์
จะรับขวัญเนตรน้องไปครองวัง
อย่าหลีกหลบผินผันหันหลัง
จะขอพึ่งวาจาเจ้าพาที ฯ

ร้าย

◎ พังคำ

พลงนบนอบตอบว่าข้านี้
เดิมสำหรับขับร้องรองบาท
ข้าเล่นเพื่อนเชื่อนเที่ยวเป็นโทษทัณฑ์
ผู้เดียวเปลี่ยวเปล่าทุกเช้าค่ำ
ซึ่งเสด็จเมตตาอาวรณ์
จะรับไปไว้วังดังตรัส
จะพาลผิดริษยาต่ำตี

นางทำชม้อยถอยหนี
ชื่อศรีสาหงไร่พงศ์พันธุ์
เจ้าไกรลาสเลี้ยงไว้ในสวรรค
จึงสาปสรรให้มาอยู่ป่าดอน
อยู่อาศัยในถ้ำที่สิงขร
เหมือนบิตรมารดาปรานี
เกรงจะขัดใจพระมเหสี
น่าที่ชีวันจะบรรลัษ ฯ

ไอ้ชาตรี

◎ สาวสวรรค์

จะถนอมกล่อมเกลี้ยงเลี้ยงไว้
มั่นเมียหลวงจ้วงจาบหยาบช้า
สมบัติวัดถาसारพัน
เจ้าเคยคู่กุศลส่งให้
ว่าพลงอย่างย่อประคองเคียง

อย่าหวาดจิตคิดพรั่นหวั่นไหว
รักใคร่ให้เหมือนเพื่อนชีวัน
จะฆ่าดีชีวาให้อาสน์
จะมอบขวัญเนตรทั้งวังเวียง
พี่จะได้พึ่งค่าน้ำเสียว
อย่าหลีกเลี้ยงเมียงเมินสะเทินใจ

ขอเชิญเจ้าเข้าวังวันนี้
พลงพยุงนางมากกลางไพร

ได้อยู่ที่แท่นทองผ่องใส
ตรงไปที่ประทับพลับพลา ฯ

๑ เพลง ๑

๐ ครั้นถึงจึงปลุกพวกเสนา ทิ้งโยธีไพร่นายชายขวา
พระนั่งเตียงเคียงนางพลงพุดจา ประทานพานสลาไห่นารี ฯ

๐ บัดนั้น
เห็นนางนั่งบนเตียงเคียงภูมิ
จึงทูลถามพระองค์ทรงศักดิ์
เผ่าพงศ์วงศ์วานประการใด

พวกขุนนางต่างกราบเจ้ากรุงศรี
เหมือนรูปผีปิศาจประหลาดใจ
หลาภักนางนี้อยู่ที่ไหน
โปรดให้นั่งเตียงเคียงองค์ ฯ

๐ เมื่อนั้น
จึงบัญชาว่านางโฉมยง
ทั้งรูปงามนามเพราะเสนาะเสียง
เคยคู่กุศลจึงส่งมา

พระทรงธรรมพ้นเพื่อนเลอะเลือนหล
ลอยลงมาจากฟากฟ้า
สำเนียงในมนุษย์สุดหา
เราจะพาไปเลี้ยงไว้เวียงชัย ฯ

๐ บัดนั้น
พิศดูรู้เท่าทูลท้าวไท
เป็นผีสิงหญิงแก่แม่ม่าย
จะขอทำน้ามนต์พ่นมารยา

อำมาตย์ราชครูผู้ใหญ่
นางนี้มีไซ้ชาวฟากฟ้า
สาบแสงแรงร้ายพรายรักษา
ให้ผีป่าไปจากซากสตรี ฯ

๐ บัดนั้น
ฟังหม่อว่าพาโลโสกี
สะอื้นอ้อนวอนองค์ทรงฤทธิ์
แนบไปอยู่บุรีชีวา

นางศรีสาหงคนทรงผี
มือตือกร่ำฟายน้ำตา
พวกข้าเฝ้าเขาคิดริษยา
เห็นว่าไม่ข้ามถึงสามวัน

ข้าพระจะลาอยู่ป่าเขา
เชิญพระเสด็จเข้าเขตคัน

ตามพระเป็นเจ้าสาปสรร
รำพันพุดจาโศกาพลาง ฯ

๑ โอด ฯ

◎ เมื่อนั้น
กริ้วกราดราชครูคูหมื่นนาง
กุมิได้ไต่ถามเอาความบอก
เหวยเพชฌฆาตเอ็งเร่งเอา

กรงกษัตริย์ขัดข้องหมองหมาง
ว่าผีสาบสิงองค์นงเยาว์
ชาติชั่วหัวหงอกหลอกเจ้า
อ้ายเฒ่าไปพันให้บรลัย ฯ

◎ บัดนั้น
จิกศิระมะมหาเสนาใน

องครักษ์ชักดาบกำกราบไหว
พาไปชายป่าพนาวัน ฯ

๑ เดียว ฯ

◎ บัดนั้น
ประกาศก่อร้องสั่งคนทั้งนั้น
ท่านที่อยู่ดูไปเถิดไม่ช้า
เพราะอีผีสิงหญิงร้าย
พอบาดคำร่ำสั่งนั่งนิ่ง
เพื่อนขุนนางต่างคนขอสมา

ราชครูผู้ใหญ่มิได้พรั่น
เรากตัญญูจึงโทษถึงตาย
ทั้งเวียงชัยไพร่ฟ้าจะฉิบหาย
เราต้องตายก่อนกรรมได้ทำมา
ไม่ไหวตั้งตั้งอารมณ์กำหนัด
กลืนน้ำตาไม่ได้ทั้งไพร่นาย ฯ

๑ เจริญ ฯ

◎ บัดนั้น
อย่างสามขุมกุมดาบเดินกราย

ฝ่ายเพชฌฆาตมาดหมาย
หมายที่ท้ายผมพันลงทันที ฯ

๑ กลองเหม่งโอด ฯ

◎ เมื่อนั้น	พระจอมวังคลังจิตด้วยฤทธิ์ผี
ให้เลิกทัพกลับหน้าเข้าธานี	พระชวนศรีสาหงขึ้นทรงช้าง
นั่งในอุบทองประคองหัตถ์	ไปเชยชมสมบัติอย่าหมองหมาง
โลมลูบจูบกอดชวนพลอดพลาถ	เพติดเพตินเดินทางมากกลางดง ฯ

ฯ กลองโยน ฯ

◎ ครั้นถึงจึงประทับเกยทอง	พระประคองเทวีศรีสาหง
นำดำเนินเดินเรียงเคียงองค์	เสด็จตรงเข้ายังวังใน ฯ

ฯ เสมอ ฯ

◎ ขึ้นบนมนเทียรเขียนผนัง	ให้นางนั่งแท่นทองผ่องใส
พิศวงหลงลืมปลื้มใจ	เฝ้าดูได้เฝ้าโลมนางโฉมยง ฯ

ไอ้ชาตรี

◎ น้อยรัก	ผ่องพักตร์ลักขณาศรีสาหง
เจ้างามเหมือนเดือนแรมแจ่มวง	ทรวดทรงพริ้งพร้อมกล่อมกลม
เจ้าอยู่ถึงไกรลาสวาสนา	จำเพาะพามาพบประสบสม
จะเฝ้าโลมโฉมหอมถนอมชม	ชื่นอารมณ์ร่วมจิตสนิทใน
อย่าเมินเมียงเอียงอายสายสมร	จงโอนอ่อนผ่อนจิตพิสมัย
พลาถขยับจับต้องลองใจ	นางปิดกรค้อนให้ไม่ไยดี
พระแนบนางพลาถว่านิจจាន้อง	เฝ้าขัดข้องป้องกันผินผันหนี
นางพลิกผลึกหนักหน่วงท่าท่วงที	พระหยอกเข้าเข้าเชื้อปรีดา ฯ

◎ ทรงศักดิ์	อย่ารุกรานหาญหักหนักหนา
น้องอุตส่าห์พยายามตามมา	จะขอเป็นเช่นข้าเฝ้าละออง

ด้วยเกินสาวคราวแก่แพ้วผม	ไม่ควรคู่ชুমสมสอง
ที่ร่นราวชาวเมืองเนืองนอง	อันรูปร่างอย่างน้องไม่ต้องการ
เหมือนเขาเปรียบเทียบความเมื่อยามรัก	น้ำผักต้มขมก็ชมหวาน
เมื่อจิตจางห่างเหินเนิ่นนาน	แต่น้ำตาลว่าเปรี้ยวไม่เหลียวดู
ขอสนองรองบาทเหมือนมาดหมาย	อย่าด่วนได้ให้อายอดสู
ราชกิจผิดชอบไม่รอบรู้	พระภูวไนยได้เมตตา ฯ

โอ้โลม

◎ สุดสวัสดิ์

โฉมเฉลาชาวสวรรค์ชั้นฟ้า	แสนฉลาดน่ารักหนักหนา
ถึงทั้งเจ้าเฒ่าแก่แพ้วผม	จะเป็นข้าอย่าคิดบิดเบือน
อย่าห่างเหรเวนชวนเชื่อน	สาวพรหมจารีไม่มีเหมือน
ที่สาวสาวลาวตายพี่คลายรัก	จงเป็นเพื่อนรักพี่ร่วมที่นอน
เขาย่อมว่าปรากฏเป็นบทกลอน	ที่เคยคู่รู้หลักไม่พักสอน
ได้เชยน้องสองผมสมกับพี่	กระต่ายแก่แม่ปลาช่อนงอนชด
พलगอดเกี่ยวเกลียวกลมภิรมย์รส	ไม่มีที่ตำหนิกะทิสด
รำฟ่อนอ่อนโยนดีโตนรับ	เหมือนแม่ मदเจ้าเข้าเมาสุรา
ความอยากเหล่าเฝ้าเต็มไม่ลืมหตา	เยื้องขยับโยกย้ายซ้ายขวา
	จนผิออกกลอกหน้าไหว้อารักษ์ ฯ

ฯ โลมปีพาทย์ ฯ

ข้า

◎ บัดนั้น

แอบชะอ้อนวอนว่าสามีกักดี	นางศรีสาหงกราบทรงศักดิ์
	น้องชื้อตรงจงรักพระจักรี

พระลุ่มหลงปลงจิตพิศวาส
ไม่ว่าขานการบำรุงกรุงไกร
ประหลาดนักจักใคร่ขึ้นไปเฝ้า
แต่เกรงท้าวคราวหลงจะสงกา
จำจะใช้ให้สองหน่อนาถ
นางนึ่งนีกตรีกตราเห็นว่าดี

ไม่จากอาสน์คลาดนางไปข้างไหน
หรือท้าวไทถูกฤทธิ์กฤษยา
คู่อีเจ้ายาแฝดแพศยา
ว่าอิจฉานางเมียจะเสียที่
ไปทูลราชการงานกรุงศรี
เรียกโอรสบุตรทั้งพี่น้อง ๑

ร้าย

๐ มานบนอบหมอบเฝ้าค้อยเล่าเรื่อง ความบ้านเมืองสอนสั่งเจ้าทั้งสอง
แล้วแต่งองค์ทรงเครื่องให้เรื่องรอง ไปปรากฏทองทูลพระชนกา ๑

๐ เมื่อนั้น
ชวนพี่เลี้ยงสาวสรรคักัลยา

ทั้งสององค์อภิวันท์हरษา
ลีลาขึ้นเฝ้าท้าวไท ๑

๑ เพลง ๑

๐ ครั้นถึงจึงค้อยมองเมียง
เห็นอีเฒ่าเฝ้าอยู่ภูวไ নয়
ค้อยแหวกม่านคลานเคียงกันพี่น้อง
บังคมสมเด็จพระบิตร

อยู่เพียงม่านทองสองไข
เข้าเคียงไหล่ลุ่มต้องกระกองกร
ถึงแท่นทองสุวรรณบรรณ
เห็นภูธรทำยอบหมอบเฝ้า ๑

๐ เมื่อนั้น
ออกห่างนางพลาถตามสะเท็น

ท้าวไทไหลเล่อเก้อเงิน
มาหมอบเฝ้ามองหน้าอยู่ว่าไร ๑

๐ เมื่อนั้น
จึงทูลว่ามาเฝ้าท้าวไท

สองกุมารกราบกัมบังคมไหว
ด้วยอาลัยไม่แจ้งแคลงความ

ไม่เห็นพระเสด็จออกข้างหน้า
ราษฎรร้อนใจดังไฟลาม
ทั้งตีกลองร้องทุกข์พลุกพล่าน
ไม่รู้ที่ชี้ขาดราษฎร
ผู้ชำระจะคอยทูลฉลอง
เสนาในใหญ่น้อยเขาคอยฟัง

พวกเสนาน้อยใหญ่เข้าไต่ถาม
เพราะถ้อยความมีคู่ความอุทธรณ์
ความโรงศาลเก่าแก่แซ่สลอน
ยิ่งซับซ้อนเก่าใหม่แน่นในวัง
ที่ขัดข้องต้องบังคับรับสั่ง
วอนให้เข้ามาบังคับมทูล ฯ

๑ เจริง ๑

๐ เมื่อวัน
ค่อยคลายคลั่งฟังเล่าเค้ามูล
จึงว่าพ่อก็เป็นเหน็บเจ็บปวด
วันนี้มีแรงจะแจ้งใจ
แล้วเข้าที่สระสรงทรงเครื่อง
ชวนโอรสบุตรลีลา

ท้าวไทอภัยนุราชเรนทร์สุร
อนุกุลไพร่ฟ้าเสนาใน
ให้เขานวดหน้าหลังฟังนั่งได้
ออกไปไต่ถามความพารา
รุ่งเรืองระยับวันเวหา
สาวสรรค์กัลยาตามคลาไคล ฯ

๑ เสมอ ๑

๐ ออกห้องท้องพระโรงรูจี
เห็นเสนาข้าเฝ้าท้าวไท
เคลิ้มเคล้านเห็นหน้าศรีสาหง
จึงถามว่าข้าเฝ้าเหล่านี้
อันสาวแก่แม่ม่ายหลายอย่าง
กุชอบแก่แม่ม่ายแบบคายนัก
ไม่พักเดือนเบือนเห็นก็เป็นได้
มีเมียสาวลาวตายเหนื่อยกายเอง

พระนั่งที่แท่นทองผ่องใส
คลั่งไคล้ไม่ถามความบุรี
ตะลึงหลงปลงจิตด้วยฤทธิ์ผี
เคยมีเมียชู้เคยรู้จัก
ใครรักข้างไหนจะใคร่ประจักษ์
รู้หลักยกย้ายได้หลายเพลง
รู้จักใจจำเพาะเหมาะเหม็ง
มันโง่งงไม่รู้ไม่พอใจคบ ฯ

◎ บัดนั้น

ต่างชอบแก้แม่มายแยบคายครบ ท้าวเชอตบเพลาสรวลชวนพูดจา ฯ

ฯ เจริจา ฯ

◎ เมื่อนั้น

รู้ว่าพระเสด็จออกเสนา
จึงจัดแจงแต่งองค์ทรงเครื่อง
ชวนเหล่าสาวสรวลขันที

พวกข้าเฝ้าเจ้าผู้รู้ประจบ

องค์พระมเหสีเส่นหา
จะขึ้นไปดูหน้าอีกกาลี
รุ่งเรืองจรัสรัศมี
ไปทิ่มนทึบวิเชียรรัตน์ ฯ

ฯ เพลงช้า ฯ

ร้าย

◎ ครั้นถึงจึงเผยม่านบัง

ดัดจริตกรีดมือกระพือพัด
หน้านีวคิ้วผูกจมูกยักษ์
ตาพองสองผมนมยาน
เห็นท่วงทีโอเฒ่าเจ้าเล่ห์
น้อยหรือนั่งตั้งปึงทำจึงตา
จึงเข้าใกล้ไต่ถามนางงามนี้
ทำละเมิดเพลิดเพลิดเหลือเกินนัก
จะขออนามนามวงศ์พงศ์เผ่า
ยวนลาวชาวละครหรือมอญไทย

เห็นนางนั่งบนแท่นเท้าแขนหยัด
แป้งผัดหน้าขาวเหมือนจาวตาล
ไม่ควรพระจะรักสมัครสมาน
ยังโปรดปรานประหลาดหวาดวิญญูณ
ทำเสนห์ยาแฝดแพศยา
ไม่พูดจาจองหองจะลองทัก
นั่งร่วมที่พระองค์ทรงศักดิ์
ไม่รู้จักเราบ้างหรืออย่างไร
พวกพ้องของเจ้าเป็นชาวไหน
บอกให้รู้บ้างอย่าพรางกัน ฯ

◎ บัดนั้น

แล้วย้อนว่าข้าเจ้าชาวสุพรรณ

นางผีสิงยี่หั่วเราะเยาะหยัน
ไม่รู้ชั้นเชิงเช่นเป็นชาววัง

ก็ตัวเจ้าเผ่าพงศ์วงศ์ไหน
ข้าเคยอยู่สุวรรณบัลลังก์

๐ ได้ฟัง

เหลือที่จะสะกดอดใจ
จึงชี้หน้าว่าแน่อีแก่แรด
เห็นทรงศักดิ์รักใคร่ใกล้เคียง
กูเป็นพระมเหสีเอก
มึงชาติข้ามานั่งบัลลังก์รัตน
เชื่อดีผีสิงอีกทั้งกำ
ขึ้นนั่งแท่นมั่นถือถือทะนง

๐ นางเมียบลวง

มเหสีชชะอะอะอิง
ข้ามันอีผีสิงหยิ่งเยอ
ริษยวานั่งบัลลังก์ทอง
ตายร้ายตายดีก็ทีหนึ่ง
แท่นทองของพระภูวไนย
มิใช่ข้าอาศัยเมื่อไรเล่า
จะตีปีกฉีกแหกให้แตกแตน

๐ น้อยหรือ

จงห้องร้องแรกแหกกระเชอ
เข้าตบตีผีสิงสะบั้งสะบัด
ร้องเรียกเหล่าสาวศรีมีอิง

ชื่อไรไม่บอกออกมั่ง
จะมามั่งกับข้าว่าไร ฯ

แค้นคั่งดั่งว่าเลือดตาไหล
มันฮักฮักซึกไซ้กลับไล่เลีย
วาสนายาแฝดพุดแฝดเลีย
มาท่อมเลียกลามเลียมเทียมทัด
ร่วมที่ภิเษกเอกฉัตร
เท้าแขนแอ่นหยัดดัดทรง
พุดจาปิ่นเจ้อเห็นเธอหลง
จะถีบส่งลงให้สาใจมึง ฯ

หยามหยาบจาบจ้วงหวงหึง
ขึ้นกูมึงถึงแรดแผดร้อง
จึงจุดันปิ่นเจ้อจงห้อง
มาถีบลองดูเล่นก็เป็นไร
ที่กูจะละมึงอย่าสงสัย
ประทานให้ได้อยู่อย่าดูแคลน
ของเราเจ้าล่วงมาหวงแหน
มเหสีอเหลือแสนทำแทนเธอ ฯ

จะสู้มือถือดีตีเสมอ
ปากจะเจ้อจริงวะไม่ละมึง
ผลักพลัดตกเตียงเสียงผิง
เข้าหยิกทิ้งทุบปล้ำด้วยกำลั่ง ฯ

◎ บัดนั้น
ต่างยุคยื้ออื้ออึงตึงตัง

คนทรงผีตีต๋อยไม่ถอยหลัง
เสียงอีกทีกทั้งวังใน ฯ

ฯ เชิด ฯ

◎ บัดนั้น
มันกลอกกลับรับรองว่องไว

พวกพระมเหสีตีผลักไส
เลี้ยวไล่ลัมลูกคลุกคลี ฯ

◎ บัดนั้น
คนเดียวเลี้ยวตลบตบตี

ผีสิงยิ่งขยิกไม่หลีกหนี
ชวนเทวีอืบ่าวเลียดชาวไป ฯ

ฯ เชิด ฯ เจริญ ฯ

◎ เมื่อนั้น
เสียงอื้ออึงตึงตังที่วังใน

พระจอมวังคลั่งคิดพิสมัย
เสด็จจากพระโรงชัยนับพลัน ฯ

ฯ เสมอ ฯ

◎ ขึ้นบนมณเฑียรเขียนทอง
พวกพระมเหสีตีรัน
พลาถถามว่าอะไรมีใครหยุด
ดูอีกซักหนักหนานางมาลี

เห็นหญิงแก่แซ่ซ้องสาวสรรค์
เข้ายืนขวางทางกันทันที่
อุตลุดคร่าหน้าบัดสี
ประเดี๋ยวนี้ก็ได้ขัดใจจริง ฯ

ไอ้ข้า

◎ บัดนั้น
ทำร้องครางพลาถจะอ่อนวอนวิง
เขามากลุ่มรุมตีหนีไม่พ้น
จะเลยลับดับสูญขอทูลลา

นางมารยากาลีผีสิง
พระทอดทิ้งเมียไว้ไม่นำพา
เหลือทนจนชีวังจะสังขา
พลาถโศกอกอดบาทไม่คลาดคลาย ฯ

ฯ โอด ฯ

© เมื่อนั้น

ทำวอภัยนุราชหวาดหวั่นขวัญหาย

๑) เมื่อนั้น

มเหสีมีแต่แผนนา

ยั้งโมโหโศกาพาที

แขนขนองเลือดจับดังสับสี

ร่ายกาจชาติฝีมือมีพิษ

ไหนดัวมันมีแปลแต่สักหนิด

ไม่พินิจพิจารณอเข้าปลอบมัน

จะเข้าข้างอีกแก้แปรผัน

ให้ข้านี้ชี้วันวางวาย

โทษอีเต๋มาหัวเสือเหลือหลาย

อย่าให้อายอดสูชาวนบุรี ฯ

© ทรงฟุ้ง

ยิ่งแค้นยิ่งว่าเหม่อมเหสี

มารุมตีเมียข้าดำทอ

ตั้งกฎโง่งไว้ศาลไหนหนอ

เบียร์ถูกเบียดกีดกันออกความ

ทำลำพังใจเองไม่เกรงขาม

เขียนตามสามยกผ่าอกมัน

ยังไม่ไปให้พ้นบ่นบ้า
อีผีสิงยิ่งครางไม่ห่างกัน

ประเดี๋ยวนี้ชีวาจะอาสัญ
เผ่านวดพันฟกซ้ำลอบคลำไป ฯ

ฯ เจริจา ฯ

◎ เมื่อนั้น
เห็นสามีวิปริตผิดใจ

นางกษัตริย์ขัดข้องไม่ผ่องใส
นางครวญคร่ำรำไรโศกา ฯ

ฯ โอด ฯ

ไอ้ข้า

◎ โอ้ว่าพระองค์ทรงศักดิ์ ช่างลุ่มหลงปลงรักมั่นหนักหนา
เสียดแรงน้องรองบาทไม่คลาดคลา ต้องต่ำต้อยน้อยหน้าอีกกาลี
เหมือนละลดยศศักดิ์อัคเรศ จงห้าหั้นบันเทศเกศ
ไม่ขออยู่ดูหน้าชาวธานี ชาตินี้มีกรรมก็จำตาย
ต้องกริ้วกราดคาดโทษโกรธแค้น สุดแสนอดสูไม่รู้หาย
รำพลางนางทุ่มทอดกาย พุ่มฟายชลนาโศกาลัย ฯ

ฯ โอด ฯ

ร้าย

◎ บัดนั้น
แสวงจะอ่อนวอนพระภูวไนย
อยู่ในวังดังไฟใกล้ฝอย
เขาเขม่นเข่นเขี้ยวเขี้ยวฟัน

นางศรีสาหงเห็นหลงไหล
ขอลาไปสู่ป่าพนาวัน
จะตบต้อยตีดำให้อาสัญ
ชู้ฉั่นนั้นแน่พระแลดู ฯ

◎ พังยุ
กูเห็นแน่แก่ตาต่อหน้ากู

พระพลอยดูเดือดว่าน่าอดสู
แขนชูชู้นางทำอย่างนี้

คอยเขม่นเข่นเขี้ยวเขี้ยวอุเหม
ไม่ยำเเกรงกลัวถือตัวดี

◎ ทูลเกล้า
ช่างเชื่ออีผีสิงจริงเขี้ยว
จะหนักหนอตอแหลอีแก่แรด
มิยำเเกรงองค์พระทรงธรรม
จะข่มขู่กู้น้อยอำนัหมาย
เฝ้าแต่้มเติมเหิมฮีกลือกซึ่ง

◎ แม่เจ้า
เข้าเคียงนางพลาจว่ามาแล้วคะ

◎ เหลือกแล้ว
อีผีสิงยังร้องก้องดัง

◎ เมื่อนั้น
โมโหมาตามัวหวดขร้วยาย

◎ เมื่อนั้น
พาเหล่าสาวสวรรค์กำนัลใน

เจ้าโมโหโไว้แวมเหสี
ประเดี๋ยวนี้ก็ได้ถูกไม้เรียว ฯ

พ่อเจ้าประคุณอย่าขุนเขี้ยว
เห็นชู้เห็นเข่นเขี้ยวคอเดียวกัน
ทำอดแอดอ่อนวอนผ่อนผัน
จะเอาฟันออกจากปากมึง
ตายร้ายตายดีก็ทีหนึ่ง
ไม่แคล้วแล้วมึงแมวพึงพระ ฯ

จะทำไมทำเข้าเอาชินะ
จะตบจะต่อยทำตามลำพัง ฯ

นางจิกหัวตบตีหน้าทีนั้ง
ตาทั้งสองบอดทุ่มทอดกาย ฯ

ฯ โอด ฯ

ท้าวไทได้กราดฟาดโฉมฉาย
ตีรายร้องอิงคะนึ่งไป ฯ

ฯ เชิด ฯ

มเหสีหนีออกข้างนอกได้
กลับไปปรางค์มาศปราสาททอง ฯ

ฯ เสมอ ฯ

๑๑ เมื่อฉัน
พยุคนางวางเตี้ยเคียงประคอง

๑๒ บัดนั้น
ปวคนักจักษุปะทุไป

๑๓ เมื่อฉัน
เร็วเร็วเข้าเฝ้าแก้บอกเสนา

๑๔ บัดนั้น
ไปเร่งสั่งข้างหน้าหาหมอดี

๑๕ บัดนั้น
ไปเที่ยวผูกคอกหมอยาตา

๑๖ เมื่อฉัน
ให้รักษายาใส่แน่นไม่คลาย

๑๗ บัดนั้น
ทำมารยาว่ากล่าวกับท้าวไท
เขาบอกว่าถ้าพระองค์จึ่งรัก
เอามาใส่นัยน์ตาข้านี้

พระภูธรร้อนรนหม่นหมอง
พลาถามว่าตาน้องเป็นอย่างไร ฯ

นางผีสิงยิ่งทำร้ายให้
แก้งฟิโรครางร้องกุมสองตา ฯ

ฯ เจริง ฯ

พระจอมวังพังนางครางนักหนา
ให้ผูกคอกหมอยาอย่าช้าที่ ฯ

แก้แก้ประณตบทศรี
อยู่ที่ไหนไหนไปเอามา ฯ

กรมวังทั้งหลายซ้ายขวา
ได้มาพาเข้าเฝ้าเจ้านาย ฯ

ฯ เจริง ฯ

จอมกษัตริย์ตรัสสั่งหมอทั้งหลาย
ผูกคอกหมอยาเยียนตายหลังลายไป ฯ

ฯ เจริง ฯ

นางศรีสาหงเห็นหลงไหล
เพื่อนที่ไกรลาสมาเมื่อราตรี
ให้ควักเนตรพระมเหสี
จะเห็นดีเหมือนดังแต่หลังมา ฯ

◎ ทรงฟัง
จึงว่าบุญแล้วเจ้าแก้วตา
อิทธิพมาลีมันตีน้อง
โทษหนักจักทำให้หน้าใจ
แม่นยำฉายหายแน่แลเห็น
ว่าพลางอย่างเยื้องจรี

กำลังคลั่งรักหนักหนา
เทวบอกความให้ทราบวัย
จนจักขุพูปองเป็นหนองไหล
ควักตามมาใส่ให้เทวี
จะให้เป็นที่พระมเหสี
ออกนั้งที่แท่นโถงพระโรงใน ฯ

ฯ เสมอ ฯ

◎ ตรัสเรียกกรมวังมาสั่งว่า
ตีเมียรักจักขุปะทุไป
ตัวมันนั้นส่งเป็นโขนจำ
จะคอยเอาเข้ายาอย่าช้านัก

โทษอีมาลีหนักถึงตักขัย
จะควักตามมาใส่ให้หงลักษณ์
ริบหมดยศสถาบรรดาศักดิ์
ไปควักลูกตามมาไวไว ฯ

ฯ เจรจา ฯ

◎ บัดนั้น
กับท้าวนางต่างพากันคลาไคล

กรมวังบังคมประนมไหว้
ตรงไปปรากฏปราสาทมาลี ฯ

ฯ เชิด ฯ

◎ ครั้นถึงจึงทูลนางลักษณ์
ริบหมดลดถอดเทวี

สั่งให้ควักแก้วตามารศรี
เป็นที่โขนไข้อยู่ในวัง ฯ

◎ ได้ยิน
เขาพูดองค์ลงจากบัลลังก์

สุดสิ้นสติตะลึงนัง
กรมวังพร้อมพรวักจะควักตา

นางอ่อนวอนว่าข้าสั๊กหน้อย
องค์พระอนันต์นางวรรณ

ตะโกนเรียกลูกน้อยเส่นหา
วิ่งมากอดองค์พระชนนี ฯ

ฯ เจริจา ฯ

◎ บัดนั้น
จะรอข้าข้าเจ้าเหล่านี้
กรรมของพระแม่แน่นัก
พลางผูกหัตถ์มัดเงื่อนไม่เคลื่อนคลาย
ท่านท้าวนางต่างวามารศรี
จะมีโทษทัณฑ์อันตราย
สุดที่จักแก้ไขให้หาย
เจ้าขรรค์นายสั่งให้ควักนัยน์ตา ฯ

◎ เมื่อนั้น
สงสารพระอนันต์นางวรรณ
มเหสีชีวังจะสังขา
โศกาครวญคร่ำรำพัน ฯ

ฯ โอด ฯ

โศป

◎ ไฉนลูกแก้วแววตาของแม่เอ๋ย
อยู่กับเจ้าเข้าเย็นได้เห็นกัน
ทั้งสององค์จงจำคำสั่ง
แม่นับบั้นนี้ตีบอยต้องโพล่ภัย
แม่นเลี้ยงดูอยู่ดีทั้งพี่น้อง
ฝายน้องรักภักดีฝายพี่ยา
แม่นี้ชีวิตไม่รอดแล้ว
จะเกิดไหนให้สองพี่น้องนั้น
แล้วฝากฝังทั้งปวงข้าหลวงใหญ่
สงสารลูกผูกใจอาลัยวอน
แม่เคยเลี้ยงถนนอมจอมขวัญ
ครั้งนี้ชีวันจะบรรลีย์
คอยระวังกายาอัชฌาสัย
พากันไปพึ่งพระอัยกา
จงปกป้องครององค์ไรรังสา
พ่ออย่าดำตีน้องจงครองกัน
จะคลาดแคล้วแก้วตาม้วยอาสัณ
ได้กำเนิดเกิดครรภ์ของมารดร
แม่นหน่อไทผิดพลั้งช่วยสั่งสอน
สะอื้นอ่อนโศกาอาลัย ฯ

ฯ โอด ฯ

ร้าย

◎ เมื่อนั้น

กันแสงพลาตต่างกอดพระแม่ไว้
แล้วร้องว่าฆ่าเรานี้เสียด้วย
แม้นไม่ประหารผลาญชีวา

◎ บัดนั้น

ค่อยผันผ่อนวอนว่าพาที
ถ้าเพ็ดทูลขุนเณรกริ้วกราด
แม้นพี่น้องสองราพากัน
ถ้าออกโอษฐ์โปรดให้ไม่ม้วย
จะรอรังยังไม่ควักกันยันทา

◎ เมื่อนั้น

สวมสอดกอดองค์พระแม่ไว้

โอ้ป

◎ โอ้แม่เจ้าประคุณของลูกเอ๋ย

แม้นพระชนนีสิ้นชีวา
พระบิดุรงค์หลงเมียบเสียแล้วจะ
จะอดอยากยากเย็นจะเห็นใคร
ใครใครไปทูลเถิดว่าข้า
ถ้าแม้นว่าตาบอดคงวอดวาย
จะทูลขอก็เห็นจะไม่ให้
อย่าช้าอยู่ผู้รับสั่งทั้งนี้

พระพี่น้องสองรำน้าตาไหล

มิให้ผู้ใดควักกันยันทา
จะสู้ม้วยชีวังสงขา
ไม่ให้นัยนาชนนี ฯ

ท้าวนางต่างประคองสองศรี
จัดขวางอย่างนี้มีโทษทัณฑ์
ต้องรับราชอาชญาอาสัญ
ไปทูลขอโทษทัณฑ์พระมารดา
ได้ช่วยชนนีดีหนักหนา
ทั้งสององค์จงพากันคลาไคล ฯ

พระพี่น้องสองทรงกันแสงให้
ครวญคร่ำรำไรโศกา ฯ

พระองค์เคยกล่อมเกลี้ยงเลี้ยงรักษา
ลูกยาจะอยู่กับผู้ใด
จะเหมือนพระชนนีลูกที่ไหน
ลูกเปลี่ยวใจไม่อยู่จะสู้ตาย
สงสารมารดาไม่รู้หาย
จะขอตายด้วยพระชนนี
แค้นใจน้อยหน้าอิทาสี
เร่งฆ่าตีชีวันให้บรรลัย

พระแม่จำเอย่าอยู่เลยพுகะ
ลูกดูแม่แลดูลูกผูกใจ

ตายเกิดจะประเสริฐไปเกิดใหม่
สะท้อนให้ไม่วายฟายน้ำตา ฯ

ฯ โอด ฯ

ร้าย

◎ บัดนั้น

สงสารคำรำพันจ้านรรจา
หน่อกษัตริย์ขัดขวางอย่างนี้
จะนุดลากพรากเธออำเภोज
เหมือนหลบถู่ดูถูกลูกหลวง
ที่ขัดข้องต้องทูลมุลความ
ปรึกษาพลาทางพากันมาเฝ้า
ทูลความตามจริงทุกสิ่งอัน

กรมวังทั้งขรัวนายซ้ายขวา
ต่างปรึกษาว่าจะทำกระไร
ไม่รู้ที่จะควักจักขุได้
ก็เกินไปไม่ควรลวนลาม
ลามล่วงจ้วงจาบหยาบหยาม
สุดแต่ตามจะโปรดโทษทัณฑ์
ก้มเกล้ากราบกลัวตัวสั่น
กล่าวโทษพระอนันต์นางวรรณฯ

ฯ เจรจา ฯ

◎ ได้ฟัง

โหนดูกูอยู่โหนดึงสองรา

◎ บัดนั้น

ต่างวิ่งมาหาสองหน่อไท

◎ เมื่อนั้น

เห็นคล้ายโกรธโทษทัณฑ์บรรเทา คลานเข้าไปกราบกับบาทา ฯ

ค่อยคลายคลั่งยังรักหนักหนา
กับแม่มันนั้นพามาไวไว ฯ

กรมวังฟังตรัสกราบไหว้
จงไปทั้งองค์นงเยาว์ ฯ

มเหสีวิโยคโสกเศร้า

ฯ โอด ฯ

โง่

◎ โอ้พระผ่านเกล้าเจ้าประคุณ เคยฟังบุญอุ้นเกศเกศา
แต่รุ่มราวสาวหนุ่มคุ้มชรา ไม่ข้องขัดอัชฌาพระสามิ

มาเกิดเจ็บเป็นเคราะห์เพราะวิวาท	ให้ขุนเคืองเบื่องบาทบทศรี
เพราะเบาจิตผิดพลั้งครั้งนี้	พระภูมิจงโปรดยกโทษทัณฑ์
ถ้าแม้นควักจักษุปะทุบอด	เหมือนม้วยมอดชีวาอาสัญ
จงโปรดไว้ให้มีชีวัน	อยู่เลี้ยงเจ้าอนันต์กับบรรณา
พระองค์จงคิดถึงเมียมั่ง	มาไกลทั้งบิดุรงค์วงศา
พระชুবยอมกล่อมเกลี้ยงเลี้ยงมา	ไม่นิราศคลาดคลาฝ่าธุลี
ถึงมิเลี้ยงเคียงองค์พระทรงเดช	ใช้เช่นเป็นวิเสทโรงสี
สะอื้นอ้อนวอนว่าพระสามี	ไศยก็กอดบาทไม่คลาดคลา ฯ

๑ โอด ๑

ร้าย

◎ ฟังวอน	กระกองกรแก้มัดหัตถา
ค้อยคล้ายคลั่งนั้งเคียงขอสมา	ให้คงว่าที่พระเสาวนีย์ ฯ

๑ เจรจา ๑

◎ บัดนั้น	นางศรีสาหกรู้เพราะหุผี
ทำครางร้องมองมาเตือนสามี	ไม่ปราณีน้องบ้างหรืออย่างไร
จะขอแก้วแววตาทำยายอด	ให้หายบอดชื่นชุ่มแจ่มใส
พลางเคียงเข้าเป่ามนต์ให้คลาย	พระกลับคลั่งสั่งให้ควักนัยน์ตา ฯ

๑ เจรจา ๑

◎ บัดนั้น	กรมวังฟังตรัสผูกหัตถา
จะจงไปให้ห่านางพญา	ร้องทูลอ้อนวอนว่าจาบัลย์ ฯ

๑ โอด ๑

ไฉ่ร้าย

๐ ไฉ่ว่าพระทูลกระหม่อมแก้ว โปรดแล้วกลับฉุนหุ่นหัน
มั่นเนตรน้องต้องประสงค์ทรงธรรม ถึงชีวันบรรลัย์ไม่เสียดาบ
จะควักไปให้อีผีสิง น้อยหน้าจริงเจ็บใจไม่รู้หาย
ถึงแสนชาติคลาดแคล้วเกิดแล้วตาย ไม่เคลื่อนคลายวายแค้นแสนทวิ
พระองค์สงสารกับบุตรบ้าง จะอ้างว่างทั้งสองหมองศรี
เห็นกับพระชนกชนนี ได้ฝากฝังครั้งนี้ขอชีวา
ไว้ชีวิตคิดมั่งสักรั้งหนึ่ง อย่างมีนตึงซึ่งโกรธโปรดเกศา
เขาลากนุชดยุดยังรั้งรา สะอื้นอ่อนวอนว่าไศกาลัย ๑

๑ โอด ๑

ไฉ่ช้า

๐ เมื่อนั้น พระพี่น้องสองรำน้ำตาไหล
กราบบิดรออนทูลท้าวไท พระบิตุรงค์จงได้โปรดปราน
ถ้าแม้นพระมารดาตาบอด จะม้วยมอดมันคงน่าสงสาร
ลูกเปล่าใจไร้พวงศัวงศวาน ขอประทานโทษพระชนนี
มิโปรดเกล้าเอาลูกฆ่าเสียด้วย ไม่ขออยู่สู้ม้วยไปเป็นผี
เห็นสุดคิดบิดาไม่พาที ต่างไศกีกิ่งเกลือกเสือกกาย ๑

๑ โอด ๑

๐ ฟังวอน พระทัยอ่อนอาลัยจิตใจหาย
สมประดีมีมั่งคลังคลาย กลับเสียดาบกล้าอาลัย

เรียกตำรวจเหวี่ยงพากลับมานี่
กลับเคืองขัดตรัสว่าพามาไย

ครั้นอีผีเป่าองค์เคลิ้มหลงไหล
เอาตัวไปควักตาเสียอย่าฟัง ฯ

ฯ เจริง ๙

๐ บัดนั้น

นุดคร่าพานางไปกลางวัง
พวกท้าวนางต่างเหนียวหน่อกษัตริย์
ต่างผูกมัดรัดองค์อรไท
แล้วแขวะควักจักขุเลือดพุกปลั่ง
เอาพานทองรองแก้วแววตา

พวกโขนจำว่าวุ่นรันทดหน้าหลัง
พระลูกทั้งสองวิ่งเข้าชิงไว้
กอดกระหวัดไว้สิ้นดินไม่ไหว
ยุบไว้ให้ตึงตึงตรา
นางสะดุ้งร้องกรีดหวีดผวา
นางพญาเสือกชบสลดลง ฯ

๙ โอด ๙

๐ เมื่อนั้น

เขาละวางต่างชิงกันวิ่งตรง
เห็นเลือดนองสองตาซ้ายขวาบอด
สงสารแม่แน่นิ่งยิ่งโศก

พระหน่อไททั้งสองร้องเสียงหลง
เข้าสวมสอดกอดองค์ชนนี
ระทวยทอดท่มอกชกเกศ
ครวญคร่ำรำพิรีพิไรไป ฯ

๙ โอด ๙

โศก

๐ ไส้สงสารมารดาตาบอด
ช่วยไม่ทันมันนุดยุบไว้
ลูกแลเหลียวเปลี่ยวจิตสุดคิดอ่าน
จะเกิดอื่นหมิ่นชาติอย่าคลาดแคล้ว
ได้เคยเห็นเย็นเข้าเจ้าประคุณ
ถนอมเลี้ยงลูกยาไม่อาทร

เลือดยังฟอดฟุ้งโสมมโลมไหล
ไม่เห็นใจเจ้าคุณสิ้นบุญแล้ว
สิ้นวงศ์วานว่านเครือเชื้อแถว
ให้ลูกแก้วเกิดกรรมพระมารดร
พระการุญรับขวัญรำพันสอน
จะนั่งนอนเป็นสุขทุกเวลา

ลูกจะใคร่ได้ม้วยด้วยพระแม่ สงสารแต่น้องรักหนักหนา
พลงสวมกอดพลอดกันจ้านรจา แม่พรรณาหนะม้วยเสียด้วยกัน
ขนิษฐาว่าจะจะตายด้วย เป็นเพื่อนม้วยช่วยพาฉันอาสัญ
แล้วพี่น้องสองร่ำจาบัลย์ สะอื้นอื้นอ่อนซบสลับไป ฯ

ฯ โอด ฯ

◎ บัดนั้น หลวงแม่เจ้าเถ่าแก่เข้าแก้ไข
ขรัวนายนั้นพรันต์วักล้วย เชิญพานใส่แก้วตารับมาพลัน ฯ

ฯ เสมอ ฯ

◎ ครั้นถึงจึงประคองพานทองตั้ง ถวายพระจอมวังนรังสรรค์
แล้วทูลความตามจริงทุกสิ่งอัน สามองค์นั้นแน่นิ่งไม่ดิงองค์ ฯ

◎ เมื่อนั้น ท้าวไทได้ของต้องประสงค์
ยกพานไปในห้องทองผจง ตั้งให้ศรีสาหรณงลักษณ์ ฯ

ฯ เจริญ ฯ

◎ บัดนั้น นางสาวทรงผียินดีนัก
ทำเสกใสนัยน์ตาฤทธิอาร์ักษ์ ให้ท้าวเห็นเป็นจักขุคินดี ฯ

◎ เมื่อนั้น พระจอมวังนั่งชมนางโฉมศรี
มาพบเห็นเป็นเมียมิเสียที ได้เทวีชาวสวรรค์ชั้นฟ้า
พระเนตรน้องสองข้างสว่างแล้ว ดูผ่องแผ้วผิวพัศตร์นวลหนักหนา
พลงกอดเกี่ยวเกลียวกลมภิรมยา จนโพล์เพล้เวลารাত্রี ฯ

ฯ โลมปีพาทย์ ฯ

